

25-Mart, 2025-yil

SENSOR, TAYANCH-HARAKAT, INTELEKT VA NUTQ BUZILISHLARI QO‘SHILIB KELGAN MUJASSAM NUQSONLI BOLALAR

JDDU Logopediya yònalishi 4 bosqich talabasi

Omonova Bo‘rixol

Abstrakt : *Mujassam nuqsonli bolalar murakkab rivojlanish buzilishlariga ega bo‘lib, ularning ta‘lim olishi va ijtimoiy hayotga moslashuvi katta e‘tibor talab etadi. Sensor, tayanch-harakat, intellekt va nutq buzilishlari birgalikda namoyon bo‘lganda, maxsus pedagogik yondashuv va individual ta‘lim metodlari muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada bunday bolalar bilan ishlashda samarali logopedik va pedagogik usullar ko‘rib chiqiladi.*

Kalit sòzlar: *sensor buzilishlar, tayanch-harakat apparati, mujassam nuqson, intellekti buzilgan, nutq buzilishlari, kompleks yondashuv, korreksiya.*

Mujassam nuqsonli bolalar o‘ziga xos rivojlanish xususiyatlariga ega bo‘lib, ularning ta‘lim jarayonida qiyinchiliklarga duch kelishlari tabiiydir. Bu bolalar quyidagi muammolar bilan to‘qnash kelishadi:

1. ****Sensor buzilishlari**** – ko‘rish, eshitish va sezgi tizimi bilan bog‘liq muammolar. Bunday buzilishlar bolaning atrof-muhitni idrok qilish qobiliyatini cheklaydi va ta‘lim jarayonida maxsus moslamalar hamda vizual va eshitish stimullari talab etiladi.

2. ****Tayanch-harakat tizimi buzilishlari**** – yurish, motorika va umumiy harakatlar rivojlanishidagi cheklovlar. Bu bolalar uchun jismoniy reabilitatsiya muhim bo‘lib, individual terapiya, maxsus jismoniy mashqlar va ortopedik moslamalar yordamida ularning harakatlanish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

3. ****Intellekt buzilishlari**** – fikrlash, xotira va aqliy rivojlanishdagi cheklovlar. Bunday bolalar uchun maxsus o‘qitish dasturlari va kognitiv rivojlantiruvchi metodikalar ishlab chiqiladi. Ularning ta‘lim jarayonida individual yondashuv va psixologik yordam muhim ahamiyat kasb etadi.

4. ****Nutq buzilishlari**** – talaffuz, grammatik va semantik muammolar. Bunday bolalar uchun logopedik mashg‘ulotlar, artikulyatsion gimnastika va maxsus kommunikativ texnologiyalar qo‘llaniladi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kompleks yondashuv – ya‘ni logopediya, psixologiya, fizioterapiya va maxsus pedagogikaning uyg‘unlashuvi mujassam nuqsonli bolalarning rivojlanishida eng samarali natijalar beradi. Maxsus ta‘lim muassasalarida individual ta‘lim rejalarining qo‘llanilishi va interaktiv metodikalar orqali ushbu bolalarning ijtimoiy moslashuvini oshirish mumkin. Mujassam nuqsonli bolalar o‘ziga xos rivojlanish xususiyatlariga ega bo‘lib, ularning ta‘lim jarayonida qiyinchiliklarga duch kelishlari tabiiydir. Bu bolalar quyidagi muammolar bilan to‘qnash kelishadi:

1. ****Sensor buzilishlari**** – ko‘rish, eshitish va sezgi tizimi bilan bog‘liq muammolar.

25-Mart, 2025-yil

2. ****Tayanch-harakat tizimi buzilishlari**** – yurish, motorika va umumiy harakatlar rivojlanishidagi cheklovlar.

3. ****Intellekt buzilishlari**** – fikrlash, xotira va aqliy rivojlanishdagi cheklovlar.

4. ****Nutq buzilishlari**** – talaffuz, grammatik va semantik muammolar.

Ushbu bolalar bilan ishlashda maxsus pedagogik metodlar, individual yondashuv va logopedik mashg‘ulotlar samarali natijalar berishi mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kompleks yondashuv ushbu bolalarning ijtimoiy moslashuvini yaxshilashga yordam beradi.

Mujassam nuqsonli bolalar bilan ishlashda kompleks yondashuv va maxsus pedagogik metodlarning qo‘llanilishi muhim ahamiyatga ega. Sensor, tayanch-harakat, intellekt va nutq buzilishlari qo‘shilib kelgan bolalarga logopedik va maxsus pedagogik yordam ko‘rsatish ularning rivojlanishida ijobiy natijalar beradi. Ushbu sohada olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar kelajakda yanada samarali metodlar ishlab chiqilishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Yo‘ldosheva N. Bolalar nutqini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent, 2020.
- 2.Saidova A. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent, 2019.
- 3.Rasulov S. Intellektual rivojlanish buzilishlari. – Toshkent, 2021.
- 4.To‘rayev X. Tayanch-harakat tizimi buzilishlari. – Toshkent, 2018.
- 5.Ismoilov M. Logopediya va nutq terapiyasi. – Toshkent, 2022.
- 6.Oripova G. Autizm va rivojlanish buzilishlari. – Toshkent, 2017.
- 7.Nishonova D. Maxsus ta‘lim tizimi rivojlanishi. – Toshkent, 2020.
- 8.Mahmudov F. Psixologik-pedagogik reabilitatsiya. – Toshkent, 2016.